

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____ будівництва, архітектури, геодезії та землеустрою _____

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана

аграрного факультету

Ілія Мартинець

“02” вересня 2022 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ПРОТИЕРОЗІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти _____

бакалавр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Аграрний	19 Архітектура та будівництво	193 Геодезія та землеустрій	Геодезія та землеустрій

Дніпро – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Протиерозійна організація території» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання спеціальностей 193 Геодезія та землеустрій.

«23» серпня 2022 року – 10 с.

Розробник:

Овчаренко О. А., кандидат технічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри будівництва, архітектури, геодезії та землеустрою

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри будівництва, архітектури, геодезії та землеустрою

Протокол від 24 серпня 2022 року № 1.

В.о. завідувача кафедри будівництва,
архітектури, геодезії та землеустрою

О. А. Овчаренко

Схвалено проєктною групою освітньої програми Геодезія та землеустрій

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Протиерозійна організація території» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавр галузі знань 193 «Геодезія та землеустрій» формує інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі вищої освіти.

Мета вивчення навчальної дисципліни - надання знань, умінь та здатностей з протиерозійної організації території, розуміння важливості захисту ґрунтів від ерозії та ландшафтної структуризації території.

Завдання вивчення дисципліни - набуття студентами знань, умінь і здатностей з обґрунтування та проектування протиерозійних заходів, що забезпечують раціональне використання сільськогосподарських земель.

Навчальна дисципліна формує такі міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують: «Геодезія», «Картографія», «Земельне право»; дисципліни, що забезпечуються: «Топографічне креслення», «Топографія», «Ландшафтознавство», «Моніторинг і охорона земель», «Землевпорядні вишукування».

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньої програми «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій».

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі геодезії та землеустрою..

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність застосовувати фундаментальні знання для аналізу явищ природного і техногенного походження при виконанні професійних завдань у сфері геодезії та землеустрою;

СК08. Здатність здійснювати професійну діяльність у сфері геодезії та землеустрою з урахуванням вимог професійної і цивільної безпеки, охорони праці, соціальних, екологічних, етичних, економічних аспектів;

СК10. Здатність здійснювати моніторинг та оцінку земель.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 9. Збирати, оцінювати, інтерпретувати та використовувати геопросторові дані, метадані щодо об'єктів природного і техногенного походження, застосовувати статистичні методи їхнього аналізу для розв'язання спеціалізованих задач у сфері геодезії та землеустрою.

ПРН 14. Планувати складну професійну діяльність, розробляти і реалізовувати проекти у сфері геодезії та землеустрою за умов ресурсних та інших обмежень.

ПРН 15. Розробляти і приймати ефективні рішення щодо професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою, у тому числі за умов невизначеності.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 5	Галузь знань: 19 Архітектура та будівництво Спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій» Освітня програма: 193 Геодезія та землеустрій, бакалавр	Обов'язкова	
Змістових модулів – не передбачено	Рівень вищої освіти: перший Ступінь освіти: бакалавр	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 150		3-й	3-й
		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 4		5-й	5-й
		Лекції	
		24 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		26 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
	Самостійна робота		
100 год.	136 год.		
Вид контролю: екзамен			

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ.

Завдання раціонального використання й охорони земель в умовах ерозії ґрунтів. Збитки, що заподіює ерозія ґрунтів. Загальнодержавні та регіональні програми використання і охорони земель. Природно-сільськогосподарське (ерозійне) районування земельного фонду. Методичні рекомендації щодо здійснення ерозійного районування (зонування) земель. Завдання і значення протиерозійної організації території сільськогосподарських підприємств.

Тема 2. Загальне поняття про ерозію ґрунтів

Землевпорядні вишукування на території господарства. Причини виникнення і розвитку осередків ерозії. Підготовчі роботи. Аналіз причин і оцінка факторів ерозії ґрунтів.

Тема 3. Комплекс протиерозійних заходів і його здійснення в системі землекористування

Закономірності розвитку ерозійних процесів і поширення еродованих ґрунтів. Суть, форми прояву і види ерозії ґрунтів. Формування і характеристика гідрографічної мережі. Формування і класифікація сучасного рельєфу. Класифікація ґрунтів за еродованістю і закономірності поширення еродованих ґрунтів. Фактори, що визначають виникнення і розвиток ерозійних процесів.

Тема 4. Методика розробки проектної документації з протиерозійної контурно-меліоративної організації території сільськогосподарських підприємств

Ґрунтозахисна здатність сільськогосподарських культур. Обґрунтування і оцінка ефективності комплексу протиерозійних заходів. Оцінка ерозійної небезпеки території господарства. Вимоги до проектування сівозмін у господарствах з розвиненою ерозією ґрунтів. Комплекс протиерозійних заходів: організаційно-господарських, агротехнічних, лісомеліоративних, гідротехнічних.

Тема 5. Організація угідь і сівозмін в умовах ерозії ґрунтів

Принципи протиерозійної організації території. Схеми протиерозійних заходів і схеми землевпорядкування. Проекти внутрішньогосподарського землевпорядкування. Організація угідь і сівозмін. Розробка заходів щодо поліпшення угідь. Проектування системи раціональних сівозмін. Обґрунтування проекту організації угідь і сівозмін.

Тема 6. Протиерозійне впорядкування території ріллі, кормових угідь і багаторічних насаджень

Впорядкування території сівозмін. Проектування полів сівозмін в умовах складного і різноякісного рельєфу. Методика контурного проектування границь полів. Контурно-меліоративна організація території. Суть контурної організації території. Протиерозійне впорядкування території багаторічних насаджень.

Протиерозійне впорядкування території кормових угідь.

Тема 7. Агроландшафтна організація території сільськогосподарських підприємств. Основні положення прикладного аналізу і облік природних (ландшафтних) умов організації території.

Методологічні питання формування агроландшафтів при землеустрої. Основні положення аналізу ландшафтів. Значення і послідовність еколого-ландшафтної організації території. По компонентний облік ландшафтних особливостей при розробці проектів землеустрою.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
Тема 1. Вступ.	20	2	2	-	16	20	1	0	-	19
Тема 2. Загальне поняття про ерозію ґрунтів	20	2	4	-	14	20	1	1	-	18
Тема 3. Комплекс протиерозійних заходів і його здійснення в системі землекористування	20	4	4	-	12	20	1	2	-	17
Тема 4.Методика розробки проектної документації з протиерозійної контурно-меліоративної організації території сільськогосподарських підприємств	20	4	4	-	12	20	1	2	-	17
Тема 5. Організація угідь і сівозмін в умовах ерозії ґрунтів	20	4	4	-	12	20	1	1	-	18
Тема 6. Протиерозійне впорядкування території ріллі, кормових угідь і багаторічних насаджень	20	4	4	-	12	20	0	1	-	19
Тема 7. Агроландшафтна організація території сільськогосподарських підприємств. Основні положення прикладного аналізу і облік природних (ландшафтних) умов організації території.	30	4	4	-	22	30	1	1	-	28
Усього годин	150	24	26	-	100	150	6	8	-	136

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ в дисципліну «Протиерозійна організація територій»	2
2	Загальне поняття про ерозію ґрунтів	2
3	Комплекс протиерозійних заходів і його здійснення в системі землекористування	4
4	Методика розробки проектної документації з протиерозійної контурно-меліоративної організації території сільськогосподарських підприємств	4
5	Організація угідь і сівозмін в умовах ерозії ґрунтів	4
6	Протиерозійне впорядкування території ріллі, кормових угідь і багаторічних насаджень	4
7	Агроландшафтна організація території сільськогосподарських підприємств. Основні положення прикладного аналізу і облік природних (ландшафтних) умов організації території.	4

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ в дисципліну «Протиерозійна організація територій»	16
2	Загальне поняття про ерозію ґрунтів	14
3	Комплекс протиерозійних заходів і його здійснення в системі землекористування	12
4	Методика розробки проектної документації з протиерозійної контурно-меліоративної організації території сільськогосподарських підприємств	12
5	Організація угідь і сівозмін в умовах ерозії ґрунтів	12
6	Протиерозійне впорядкування території ріллі, кормових угідь і багаторічних насаджень	12
7	Агроландшафтна організація території сільськогосподарських підприємств. Основні положення прикладного аналізу і облік природних (ландшафтних) умов організації території.	22

Основні види самостійної роботи, передбачені при опануванні навчальної дисципліни:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять,
3. Опрацювання та вивчення рекомендованої літератури та нормативних документів.
4. Робота з інформаційними ресурсами мереж Інтернет (пошук та обробка інформації).
5. Виконання завдань самостійної роботи.
6. Самоконтроль та самодіагностика засвоєння змісту освіти.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальними технологіями, які використовуються на лекційних та практичних заняттях, з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни передбачається: проблемні лекції, розв'язування творчих завдань, презентації, візуальне супроводження навчального процесу (відеопрезентації, відеозаписи тощо).

5. ФОРМИ КОНТРОЛЮ, МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Форма контролю:

-екзамен.

Методи оцінювання:

- опитування;
- виконання практичних завдань;
- тестування.

Таблиця 5.1. Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», освітньої програми «Геодезія та землеустрій».

Поточний контроль							Підсумковий контроль	Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
6	9	9	9	9	9	9	40	100

T1, T2 ... T17 - теми навчальної дисципліни.

Таблиця 5.2 Взаємозв'язок між результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Результати навчання	Види робіт		
	Тест	Практичне завдання	Усна відповідь
ПРН 9. Збирати, оцінювати, інтерпретувати та використовувати геопросторові дані, метадані щодо об'єктів природного і техногенного походження, застосовувати статистичні методи їхнього аналізу для розв'язання спеціалізованих задач у сфері геодезії та землеустрою.	+	+	+
ПРН 14. Планувати складну професійну діяльність, розробляти і реалізовувати проєкти у сфері геодезії та землеустрою за умов ресурсних та інших обмежень.	+	+	+
ПРН 15. Розробляти і	+	+	+

приймати ефективні рішення щодо професійної діяльності у сфері геодезії та землеустрою, у тому числі за умов невизначеності.			
--	--	--	--

Критерії оцінювання

Результати опанування кожної теми дисципліни оцінюються за 100 бальною шкалою поточним контролем, який може бути у формі тесту, усного опитування або виконання самостійного завдання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-5 балів стобальної шкали оцінювання за кожен місяць затримки). Отримані досягнення перераховуються у бали поточного контролю згідно із таблицею 5.1 після чого сумуються. Максимальна кількість балів за поточні контролю дорівнює 60. Під час сесії здається тест підсумкового контролю за 100 бальною шкалою, яка приводиться до 40 бальної. Отримані бали додаються до результату поточного контролю. Здобувач освіти отримує додаткові бали за відвідування занять (1 бал за кожне заняття).

Таблиця 5.3 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка	Залік
90-100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	зараховано
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ, НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення дисципліни «Противерозійна організація території» включає:

- 1) Навчальну програму дисципліни;
- 2) Робочу програму навчальної дисципліни;

- 3) Конспект лекцій з дисципліни;
- 4) Пакет контрольних завдань для самоконтролю знань здобувачів вищої освіти;
- 5) Методичні вказівки для практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Противерозійна організація території» для студентів спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» за освітнім рівнем «Бакалавр».

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Противерозійна організація території: навчальний посібник /В.І. Обласов, Н.Г. Балик. К: Аграрна освіта, 2009. 215 с.
2. Дроздяк М.В. Просторова організація агроландшафтів: нав. посібник/ М.В. Дроздяк, П.Г. Казьмір. Львів, 2007. 185 с.
3. Землевпорядне проектування: навчальний посібник / Т.С. Одарюк,Н.Г. Русіна, Т.І. Басенюк. К: Аграрна освіта, 2011. 215 с.

Допоміжна література

- 1) Корнілов Л.В. Землевпорядне проектування. Методика виконання розрахунково-графічних робіт та курсових проектів: навч. посібник / Л.В.Корнілов. К.: Кондор, 2005. 150 с.
- 2) Пилипенко О.І. Системи захисту ґрунтів від ерозії: підруч. / Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Ведмідь М.М. К.: Златояр, 2004. 435 с.
- 3) Панас Р.М. Раціональне використання та охоронна земель: навчальний посібник / Р.М. Панас. Львів: Новий Світ-2000, 2008. 352 с.
- 4) Робоче проектування в землеустрої: конспект лекцій / В.С. Шумлянський. смт. Немішаєве: Навчально-методичний центр по підготовці спеціалістів Мінагропрому України, 2005. 58 с.
- 5) Землевпорядний вісник, журнал.

Інформаційні ресурси в Інтернет

- 1) zakon.rada.gov.ua - офіційний веб-сайт Верховної Ради України;
- 2) nbuv.gov.ua - електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;
- 3) korolenko.kharkov.com - електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка.